Modul 3: Venkovní vzdělávání

Tento modul prozkoumá některé možnosti vzdělávání na školní zahradě či farmě, které jsou zaměstnancům mateřských škol k dispozici, aby mohli děti naučit, odkud pochází jídlo. Modul se bude zabývat využitím školních zahrad k rozvoji zájmu dítěte o venkovní svět. Prozkoumá praktické kroky při realizaci návštěvy farmy, a podívá se na to, jak mohou děti z návštěvy těžit.

Jaké jsou cíle tohoto modulu?

Díl 1. Možnosti pro venkovní vzdělávání související s jídlem: Rozpoznejte výhody venkovního vzdělávání a různé výukové metody.

Díl 2. Zahradničení v mateřské školce: Praktické nápovědy k založení zahrádky: Nabídněte praktické rady a informace ohledně založení venkovního prostoru k zahradničení pro malé děti.

Díl 3. Návštěvy farem: Praktické nápovědy k realizaci návštěvy farmy: Objevujte hlavní kroky zahrnuté do příprav návštěvy farmy, zahrnující i financování, zdraví a bezpečnost.

Po dokončení tohoto modulu budete umět…

1. Porozumět některým cestám, kdy může venkovní vzdělávání pomoci vašim dětem.
2. Rozebrat některé způsoby, kdy může být založen a udržován venkovní prostor pro děti.
3. Rozeznat hlavní kroky zapojené do realizace návštěv na farmu, stejně jako důvody, jak může návštěva farmy prospívat malým dětem.

Díl 1: Možnosti pro venkovní vzdělávání související s jídlem

V tomto díle se naučíte:

1: Jaké jsou výhody, které může dítě získat při venkovním vzdělávání.

2: Jak může venkovní vzdělávání dítěti pomáhat.

3: Jaké venkovní vzdělávací příležitosti mohou být dostupné v souladu s mateřskou školkou.

Úvod do tématu:

Tento díl vám poskytne bližší informace o venkovním vzdělávání, které může vylepšit psychiku a schopnost učení se u malých dětí. Možností venkovního vzdělávání je spousta a tato kapitola pojednává o těch nejběžněji používaných.

Kapitola 1: Jaké jsou výhody venkovního vzdělávání?

Venkovní vzdělávání může mladému člověku přinést mnoho přímých i nepřímých výhod. Dětem může pomoci s výukou, psychickým zdravím a sociální interakcí. I když během venkovního vzdělávání jde o stejné principy jako vevnitř (získávání znalostí, zlepšování dovedností a změny názorů, atd.), výhoda spočívá v kvalitě a charakteru zážitku, který bývá vevnitř většinou potlačen.

Vylepšené psychické a mentální zdraví

Vzdělávání venku podporuje vývoj zdravého a aktivního způsobu života díky nabídce možností fyzické aktivity, svobody pohybu a podpory pohody těla i mysli. Venkovní vzdělávání má často za následek zvýšení hladiny fyzické aktivity kvůli procházkám, nebo jiným praktickým aktivitám. Vytváří se také spojení mezi vztahem člověka s přírodou a mentálním zdravím. Mnoho studií prokázalo, že vystavení dětí prostředí přírody, snižuje efekty těch mentálních chorob, které znepříjemňují chování dětí ve třídě. Bylo také zjištěno, že symptomy poruch jako je HKP (porucha pozornosti), bývají sníženy pobytem venku, v přírodě. Pobyt venku může ulevovat od stresu, úzkosti a chránit před dalšími poruchami mentálního zdraví.

Osobní rozvoj

Děti potřebují venkovní prostředí, které jim nabídne prostor a místa k objevování, experimentování a prozkoumávání. Venkovní prostředí pomáhá dětem se schopnostmi řešit problémy a pěstuje v nich kreativitu, zajišťuje bohaté možnosti pro rozvoj představivosti, vynalézavosti a nápaditosti. Pro mnoho dětí je hraní venku jedinou příležitostí, jak se bezpečně a volně naučit vyhodnocovat rizika a rozvinout schopnosti k zvládání nových situací.

Kapitola 1: Jaké jsou výhody venkovního vzdělávání?

Přirozený svět

Zkušenost s přírodou a účast ve venkovních aktivitách z dětství může vést k lepšímu pochopení a hlubší afinitě se světem přírody. V dospělosti to člověka může dokonce táhnout ke kariéře v ekologické oblasti. Vědci došly k závěru, že ve Velké Británii je největším faktorem ovlivňujícím zájem o ekologické prostředí, dětská vzpomínka na přirozený svět. Kritický věk největšího vlivu je často před dvanáctým rokem života a v čase před tím je dítě nejlépe schopné si vybudovat pozitivní náhled na přírodní prostředí.

Podporování zájmu o vnější svět u mladších dětí jim pomůže formovat základy pro pozdější učení a vývoj. Výlety jim zpřístupní zážitek z pozoruhodností, zvuků a vůní přírody a pomohou jim v rozvíjení vlastního zájmu o zvířata a jiné organismy, které by jinak viděly pouze na obrázku. Kromě toho venkovní prostředí děti zbaví přebytečné energie a odblokuje nadbytečný stres.

Vzdělávací výhody

Venkovní výukový prostor může být pro děti perfektním místem k nejrůznějším aktivitám. Například:

- Vyprávění příběhů a básniček
- Zapojení do aktivit typu sbírání vajec či jahod
- Vymýšlení jmen pro zvířata a učení se o jejich tělech
- Zapojení do honů za pokladem
- Výtvarná práce jako například sbírání různě zbarvených listů a obtiskování

Kapitola 2: Jaké jsou možnosti venkovního vzdělávání?

Pojem „venkovní vzdělávání“ zahrnuje mnoho různých příležitostí. Venkovní vzdělávání se může odehrávat na malém zadním dvorku mateřské školky nebo na větší zahradě. Pokud se rozhodnete vzít skupinu dětí na výlet, vaše možnosti se ještě znásobí. Denní výlet může zahrnovat návštěvu farmy, přírodní rezervace, nebo parku. Všechny tyto možnosti představují nové vzdělávací příležitosti.

Zahrada mateřské školky

Zahrada v mateřské školce může být skvělým způsobem, jak navázat kontakt mezi dětmi a venkovním světem. Zahrada může být jakkoli velká nebo malá, záleží jen na vás, vašem času a rozpočtu. Nejlepší na zahrádce u školky je, že ji můžete využívat naprosto kdykoliv. Další výhodou je blízkost venkovního prostoru. To znamená, že i když se počasí rychle zhorší, vždy se můžete rychle a pohodlně vrátit dovnitř. Také můžete aktivity zvenku volně přenášet dovnitř. Například aktivita „přivonění si ke kytičkám“ může následovat aktivita vevnitř „namaluj kytičku.“

Návštěva farmy

Téměř každé dítě miluje návštěvy farem – hlavně pokud je v návštěvě zahrnuta prohlídka jehňátek, telátek nebo slepic! Některé děti nikdy neopustily město, takže exkurze na farmu je skvělou příležitostí, jak zažít něco nového. Součástí návštěvy může být diskuze o pozoruhodnostech, vůních a zvucích všude okolo.

Díl 2: Zahradničení ve školce: Praktické rady k založení zahrádky

V tomto díle se naučíte:

1. něco o plánování zahrady u mateřské školky.
2. identifikovat některé z hlavních úkolů potřebných k provozu zahrady.

Úvod do tématu:

Lidé všech věkových kategorií si mohou zahradničení užívat. Hlavně děti si u toho užijí spousty legrace a získají nové schopnosti a dovednosti. Většina dětí miluje pobyt venku a hrabání se v hlíně, zašpinění se, vytváření věcí a sledování růstu rostlin.

Kapitola 1: počáteční úvahy při plánování zahrady

Před tím než vůbec vezmete do ruky rýč, musíte znát pár zásad o zakládání zahrady. Než začnete s realizací, potřebujete přesný plán zahrady, abyste měli jasno v tom, kde si například budou děti hrát a kde budete skladovat nástroje.

- Setkejte se s rodiči a vyložte jim důležitost školní zahrádky a důvody, jak může dětem pomoci.
- Zahrňte rodiče do plánování. Ptejte se – co by oni chtěli na zahradě mít?
- Vyhledejte a použijte odborné schopnosti rodičů.
- Založte si seznam přání, co byste na zahradě chtěli.
- Načrtněte si plán zahrady a zakreslete si všechna svá přání, pokud se tam všechna nevejdou, určete priority.

Kromě výše zmíněného jsou tři věci, které musíte vzít v potaz:

- Přemýšlet o svém prostoru
- Přemýšlet o svém rozpočtu
- Přemýšlet o možných dobrovolnících

Kapitola 1: počáteční úvahy při plánování zahrady

Přemýšlejte o svém prostoru

Vaše zahrada může být velký otevřený prostor nebo jen pěstování bylinek v květináči na okně. Ať chcete mít zahradu jakoukoli, potřebujete plán. Nebuďte zklamaní, pokud pracujete jen s malým a omezeným prostorem. Je spousta

možností, jak efektivně využít menší prostor, například na zdi namontované závěsné kontejnery nebo malé květináče k pěstování rostlin. Když budete navrhovat zvýšené a zeleninové záhony, zvažte, jaký k nim budete mít přístup. Malé děti nedosáhnou doprostřed vysokého záhonu, takže je udělejte nižší, aby i ti nejmenší mohli pohodlně pracovat.

Přemýšlejte o svém rozpočtu

Nedostatek financí je problémem všech, je tedy třeba přijít se zajímavým způsobem, jak peníze získat.

- Zeptejte se každého ve svém okolí, zda nemá nepotřebné nářadí či vybavení na své vlastní zahradě, které by vám mohl darovat.
- Požádejte rodiče, aby pokaždé, když půjdou do zahradního centra/supermarketu, koupili jednu malou věc na vaši zahrádku, stačí semínka karotky, salátu, pytlík s kompostem,…
- Organizujte benefiční akce k získání peněz na založení zahrady.

Přemýšlejte o dobrovolnících

Starat se o zahradu není jednoduché, zvlášť pokud to není vaše jediná práce. Ve školce máte ale spoustu potencionálních dobrovolníků ve formě rodičů či prarodičů. Mohou z nich být skvělí zahradníci, kteří vám hodně pomohou. Rodiče, prarodiče a další členové rodiny mohou na zahradě pomáhat pravidelně nebo nárazově. Před tím než začnete, vytvořte si seznam dobrovolníků a lidí, kteří vám pomohou zahradu založit a potom se o ni starat.

Kapitola 2: Jak se o zahradu starat

Jakmile je vaše zahrada v provozu, průběžná péče je nezbytnou součástí bezpečného venkovního výukového prostoru. Zahrada patřící ke školce se od normální zahrady liší především tím, že všechny záhony musí být přístupné i malým dětem. Před tím, než se zahradou začnete, měli byste mít pár věcí na paměti:

- Rozvržení času a letní prázdniny
- Pomůcky a jiné nástroje
- Aktivity
- Zdraví a bezpečnost

Rozvržení času

Během pobytu na zahradě se vám naskýtá množství vzdělávacích podnětů a možností. Před tím, než s dětmi vyrazíte ven, projděte s dětmi plánovanou aktivitu a nechte je, aby vám pomohly s její přípravou.

Klíčovým problémem obvykle bývá starost o zahradu během letních prázdnin. Komunikace je nejdůležitějším článkem – zeptejte se rodičů, zda by nebyli ochotni vykonávat aspoň ty nejdůležitější úkony, jako například zalévání. Nebo můžete na zahradě během prázdnin nechat jen rostliny, které nepotřebují pravidelné zalévání. Dobrou volbou jsou dýně, které se sklízí až po prázdninách.

Pomůcky a nástroje

Pomůcky pro děti na zahradničení jsou dostupné u mnoha dodavatelů. Pomůcky vyrobené ze dřeva nebo kovu jsou

kvalitnější než plastové a vyplatí se do nich investovat. Dětské pomůcky na zahradu jsou velmi důležité, protože musí být pro děti pohodlné a tím pádem i účelné. Podporujte děti například v kopání a nabídněte jim k tomu správné nástroje. Velká lžíce může být pro ty nejmenší ideálním nástrojem. Níže je seznam věcí, které byste mohly potřebovat. Nebojte se ptát místních podniků - zahradních center nebo farem, mohly by vám nástroje darovat nebo zapůjčit. Mezi nástroje, které budete potřebovat, patří:

- Květináče a truhlíky
- Kompost
- Konve a kbelíky na zalévání
- Dětské nástroje
- Dětské zahradní rukavice
- Zvětšovací skla/lupy na hledání hmyzu, semínek nebo květin

Kapitola 2: Jak se o zahradu starat

Zdraví a bezpečnost

Při zahradničení s dětmi je nejdůležitějším bodem bezpečnost všech zúčastněných. Neměli byste mít strach vyjít na zahradu i s opravdu malými dětmi. Pro děti je zahrada perfektním místem k poznávání vnějšího světa, ale je potřeba dbát na jejich bezpečnost.

- Ještě před odchodem ven vysvětlete dětem základní pravidla, jak se venku chovat. Také se ujistěte, že máte odpovídající počet dospělých na množství dětí, se kterými jdete ven.
- Zajistěte dětem adekvátní oblečení vzhledem k počasí, hlavně holínky a voděodolné a teplé oblečení. Myslete i na ochranu před sluncem s opalovacím krémem a pokrývkami hlavy.
- Pro každé dítě vyberte správný nástroj, vzhledem k jeho věku a velikosti. Vyhněte se používání ostrých pomůcek.
- Na úschovu nástrojů mějte bezpečný prostor.
- Nepoužívejte chemikálie. Vždy zahradničte ekologicky.
- Nenechávejte bez dozoru kontejnery s vodou v dosahu malých dětí.
- Zajistěte místo, kde si budou moci děti umýt ruce teplou vodou a mýdlem a budou moci použít papírové ručníky na utření. V hlíně se mohou vyskytovat bakterie z výkalů různých zvířat, proto nechte děti vždy po práci na zahradě a před jídlem a pitím, aby si umyly ruce. Budete také potřebovat místo, kde umyjete holínky a nástroje od bláta.

Kapitola 2: Jak se o zahradu starat

Aktivity

Pokud přemýšlíte nad vhodnými aktivitami, měli by být vždy přizpůsobené věku a schopnostem dítěte. Připravte nějaké lehké úkoly, které zvládnou i ti nejmenší (například plnění květináčů hlínou/kompostem). Je také výhodné mít místo přímo vyhrazené ke kopání a hrabání, aby si děti mohly vyzkoušet různé nářadí. Dalším oblíbeným místem bývají plochy s blátem, kde se děti vyřádí a vaše záhony opět zůstanou ušetřeny. Další jednoduché aktivity jsou:

- Zalévání zahrady
- Kopání
- Sbírání květin a zeleniny
- Sázení zeleniny, ovoce a květin ve správném sázecím období
- Ochutnávání a příprava zdravého jídla – například saláty
- Rukodělné práce ze sklizených semínek, rostlin a květin
- Kompostování, recyklace, mulčování
- Plení
- Sbírání semínek a suchých květin

Film

Existuje mnoho způsobů, jak můžete propojit učení s tím, co se děje na zahradě. Zde je několik nápadů, jak začít.

Díl 3: Návštěvy farem: Praktické rady na organizaci návštěvy

V tomto díle se naučíte jak:

1. Objevovat nové kroky v organizování návštěvy farmy
2. Hledat možností financování
3. Zvážit bezpečnost návštěvy na farmě

Úvod do tématu:

Ujmout se organizace výletu na farmu je vždy skvělou zkušeností. Je to skvělá příležitost, jak dětem ukázat možnost vidět, slyšet, cítit a zažít nové věci ze světa okolo nás. Je to také příležitost pro děti ke zjištění odkud vlastně pochází jídlo, a jak se s ním dále pracuje. Návštěvu farmy byste měli zkoordinovat s učebním plánem a myslet na zdraví a

bezpečnost celého výletu.

Kapitola 1 – Nejdůležitější kroky při organizaci návštěvy farmy

Informační návštěvě před návštěvou s dětmi

Zajet si na farmu ještě před tím, než tam vezmete děti, je velmi výhodné, protože se seznámíte s prostředím i s farmářem osobně. Je to příležitost k domluvě s farmářem o tom, co chcete s dětmi na farmě dělat a jak chcete, aby návštěva probíhala. Můžete si také vyzkoušet cestu na farmu a podívat se, jestli bude mít váš autobus dost místa k zaparkování. Během vaší návštěvy se s farmářem domluvte na programu, zeptejte se, kde jsou toalety a domluvte se na zásadách zdraví a bezpečnosti. Domluvte se na časech příjezdu a odjezdu a navrhněte plán na deštivé počasí. Sestavili jsme pro vás plán, který pokrývá všechna témata, která byste měli s farmářem probrat.

Zahrňte děti

Před tím než se na farmu vydáte, řekněte dětem, o co jde, co na farmě uvidí a jak bude návštěva probíhat. Pokud nebudou vědět, do čeho jdou, mohou být snadno zahlceni. Je proto důležité udržovat si jasný cíl výletu, například jedeme se podívat na zvířátka, nebo jedeme se podívat, jak rostou kytičky. Děti mohou vidět spoustu zvířat, ale nebudou to domácí mazlíčci. Zvířata na farmě nemusí být zvyklá na hlazení a hraní si s dětmi, takže je důležité na to děti upozornit. Děti můžete na výlet připravit probíráním aktivit podobným těm na farmě. To může zahrnovat zpívání písniček o farmě nebo čtení příběhů se zvířecí tematikou.

Kapitola 1 – Nejdůležitější kroky při organizaci návštěvy farmy

Doprava

Autobusy objednejte s předstihem vzhledem k tomu, že na konci školního roku, kdy většina škol jezdí na výlety, bývají rozebrané. V e druhé kapitole tohoto dílu naleznete různé možnosti dopravy na farmu a zase zpět.

Oblečení

Až budete kontaktovat rodiče ohledně výletu, nezapomeňte zdůraznit, že je velmi důležité, aby děti měli holínky, opalovací krém, pláštěnku, pokrývku hlavy a láhev na pití. Rodiče i děti by měli být připraveni na jakékoliv počasí. To znamená pokrývky hlavy a ochranu před sluncem v létě a holínky a pláštěnku na deštivé počasí. Cesty mohou být blátivé a hlavně nerovné, takže dobrá obuv je samozřejmostí.

Pokračování

Návštěva farmy by neměla skončit jen vystoupením z autobusu zpátky u školky. Ty nejlepší výlety pokračují ve třídách. Stejně jako jste dětmi mluvili o výletu před tím, mluvte o něm i potom. Můžete vymyslet různé aktivity související s tím, co děti viděli. Například malovat obrázky zvířat a povídat si o nich.

Kapitola 1 – Nejdůležitější kroky při organizaci návštěvy farmy

Vzdělávací aktivity

Filmy

Existuje široká škála vzdělávacích aktivit, které lze provést během návštěvy farmy. Je dobré s farmářem na seznamovací návštěvě probrat, co je vzdělávacím cílem prohlídky farmy. Farmář může být schopen vám pomoci s nápady na aktivity. Níže uvádíme několik příkladů, jak může zemědělec uspořádat vzdělávací činnost pro vaši skupinu.

Documents

Kapitola 2 – Finanční zdroje

Financování nákladů na výlet může být problém. Tato kapitola pojednává o technikách, jak výdaje na výlet zmenšit.

Jako první při jednání s farmou většinou přijde na přetřes financování výletu. Některé farmy, zejména ty, které se zaměřují na vzdělávání, budou mít informace o ceně na webu. S menšími nebo neznámými farmami budete muset mluvit po telefonu nebo osobně.

Návštěvy zadarmo

Některé farmy poskytují prohlídky pro školy zadarmo. Farmář se nejspíš rozhodl, že jejich režijní náklady nejsou tak vysoké a proto nepotřebují účtovat za prohlídky. Jiné farmy neúčtují prohlídky pro školy, protože jim přijde důležité, aby se děti dozvěděly, odkud jídlo pochází. Nebo jsou dotované a nepotřebují zpoplatněné návštěvy. Některé farmy mají sice prohlídku zadarmo, ale účtují si za každou další aktivitu, jako je občerstvení nebo vzdělávací aktivity. Pokud jste schopni vést prohlídku sami, může se vám podařit domluvit návštěvu zadarmo nebo levněji.

Paušální sazba

Paušální sazba se bude místo od místa lišit. Poplatky jsou většinou za denní návštěvu, která obvykle začíná od 10 hodin dopoledne a trvá do půl třetí odpoledne (máte čas na příjezd i odjezd), s přestávkou na oběd asi 30 až 40 minut. To se liší s ohledem na farmu, takže se vždy zeptejte, co denní návštěva zahrnuje.

Náklady na dítě

Farmy, které zpoplatňují denní návštěvy, mají většinou náklady na dítě mezi 60 Kč a 150 Kč, záleží na lokalitě farmy a obsahu prohlídky.

Kontrolní seznam:

- Najít ideální farmy ve vašem okolí vhodně k denní prohlídce.
- Zjistit na webu farmy, jestli je prohlídka zpoplatněna.
- Pokud farma nemá webové stránky, zavolat nebo napsat email.
- Zeptat se, jestli je farma zapojená do nějakého dotačního programu, pokud ano, může vám nabídnout prohlídku zdarma?
- Pokud farma není dotovaná, zeptat se, kolik bude prohlídka stát.
- Zjistit, co zahrnuje cena prohlídky. Zahrnuje procházku po farmě a /nebo další vzdělávací aktivity?

Kapitola 2 – Finanční zdroje

Náklady na dopravu

Existuje plno způsobů, jak se dopravit na farmu. Pokud je to možně, můžete jít pěšky. Některé školky mají možnost cestování městskou veřejnou dopravou. Nebo můžete použít minibus místní charitativní společnosti, která ho poskytuje školám a školkám, které si nemohou dopravu dovolit. Místní základní nebo střední škola by také mohla vlastnit například minibus a mohla by být ochotná s vámi spolupracovat.

Dalším řešením je pronájem autobusu. Pokud máte jen menší skupinu dětí, bude stačit minibus.

Kontrolní seznam:

- Zjistěte, jestli se některé farmy vyskytují tak blízko vaší školky, že můžete dojít pěšky.
- Zjistěte, jestli jsou nějaké farmy na trasách MHD, abyste se vyhnuli pronájmu autobusu.
- Porozhlédněte se, jestli by vám blízká základní či střední škola neposkytla minibus.
- Porovnejte si ceny pronájmu autobusů u různých firem.

Kapitola 2 – Finanční zdroje

Školní farmářské trhy

Školní farmářský trh je zábavná forma prodeje potravin a produktů z okolních farem u vás ve školce rodičům a ostatním členům místní komunity. Školy často farmářům účtují malé poplatky za stánky, které potom mohou využít právě na návštěvu farmy. Školy mohou mít také svůj stánek s potravinami vypěstovanými na školní zahrádce nebo s věcmi, které děti vyrobily. Příjem z těchto stánků může také posloužit k návštěvě farmy.

Zřizovatel, rodiče či sponzor

Obraťte se na zřizovatele školky, zda by vám pomhl financovat alespoň náklady na dopravu. Pokud náklady nebou přílš velké, mohou je hradit rodiče. Možná se mezi vašimi rodiči najde některý, který je ochoten na náklady přispět. Vždy dejte o akci zřizovateli a rodičům vědět, většinou se najde někdo, kdo je ochoten pomoci.

Modul 3 - Klíčové aktivity

Školní zahrada

- Zapojte rodiče do svých plánů pro školní zahradu a informujte je, jaké výhody vzdělávání venku přináší. Vyzkoušejte a využívejte odborné znalosti a dovednosti rodičů.

- Před vstupem do zahrady si s dětmi nastavte základní pravidla chování a zajistěte, aby měly oblečení vhodné pro každé počasí.
- Vyberte nástroje a nářadí vhodné pro děti. Nepoužívejte ostré a mechanické nářadí.
- Umístěte na zahradě umývadlo s tekoucí vodou pro mytí rukou.

Návštěva farmy

- Najděte vhodnou vzdělávací farmu ve vašem regionu a proveďte na ni předběžnou návštěvu ke zjištění, jaké aktivity, prostředí a bezpečnostní opatření farma nabízí.
- Vytvořte rozpočet na náklady spojené s cestou a pobytem na farmě.
- Rodičům zdůrazněne důležitost vhodného oblečení, bot, pláštěnek, občerstvení apod.
- Rozmyslete se, jak návštěvu na farmě posléze propojit s aktivitami ve třídě.